

SVĚTOVÁ BANKA DOPORUČUJE: NA KLIMATICKOU ZMĚNU UHLÍKOVOU DAŇ

Protože se snižování emisí skleníkových plynů stává stále diskutovanějším tématem, zaměřili jsme se v tomto čísle na zavádění nebo inovované nástroje jejich regulace. Dočtete se zde o tom, jak (ne)funguje Evropský systém emisního obchodování EU ETS, o různých formách uhlíkové daně jak u nás, tak ve Švédsku i ve světě, ale i o Iniciativě Světové banky, která se o její aplikaci zasazuje.

25 let zkušeností se zaváděním uhlíkové daně ve Švédsku

Pokud chceme najít ráj všech environmentalistů, Švédsko se svými 9,2 miliony obyvatel se rozhodně pyšní na přední pozici. V roce 2007 byla tato Skandinávská země zařazena do seznamu zemí, které nejvíce šetří planetu Zemi. Mezi lety 1990 a 2006 Švédsko redukovalo emise uhlíku až o 9 %, což do značné míry přesahuje cíl stanovený Kjótským protokolem, zároveň se těší ekonomickému růstu, a to o 44 % za toto období.

Přestože, na základě Kjótského protokolu mělo Švédsko snížit emise o 4 %, tyto plány nejsou podle Emmy Lindberg, Švédské expertky na změny klimatu, dosti ambiciózní. Parlament tedy rozhodl o snížení emisí o další 4 %. Hlavní myšlenkou, která vedla k tomuto rozhodnutí: „musíme dělat, to, co je dobré pro životní prostředí, protože to je to,

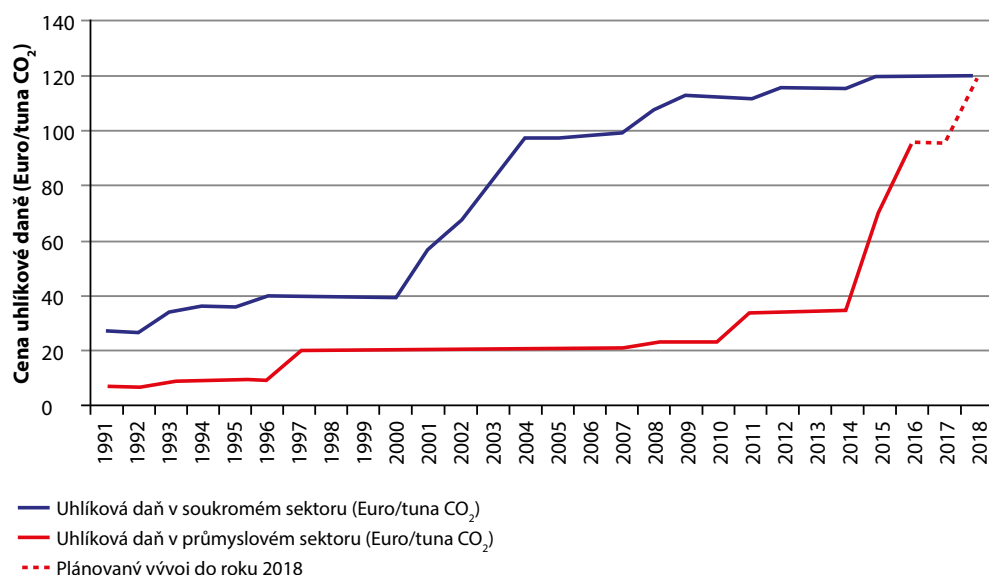
co je dobré pro Švédsko a tedy i pro jeho ekonomiku“. Klíč tohoto úspěchu, říkají znalci, je zavedení uhlíkové daně v roce 1991. V dnešní době každý Švéd platí navíc 2.34 švédské koruny (tj. 6,74 Kč) za každý litr, který natankuje do své nádrže. „Nebýt uhlíkové daně, naše emise uhlíku by byly o 20 % vyšší“ říká švédský ministr životního prostře-

dí, Andreas Carlgen (ministrem životního prostředí mezi lety 2006–2011). Také je známo, že znečištění je nyní dražší a lidé tak více zaměřují svou pozornost na energeticky účinné řešení domů, včetně paliv z obnovitelných zdrojů energie, jelikož ta jsou od uhlíkové daně osvobozena.

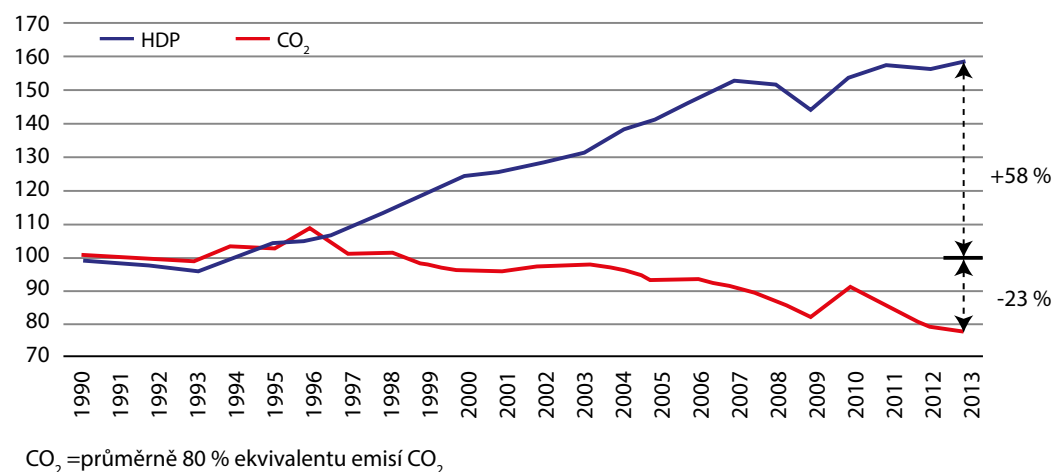
Podle profesora Thomase B Johanssona z univerzity z Lundu, uhlíková daň také přispěla ke zvýšení využití bioenergie, převážně v oblasti centrálního vytápění. Každé město ve Švédsku využívá centrální vytápění, zatímco dříve bylo využíváno uhlí a topný olej, dnes je využívána biomasa, převážně v podobě zbytků z lesního hospodářství. Například švédské město Växjö se svými 77 000 obyvateli má rozsáhlý systém dálkového vytápění, které je pro nové domy povinné. A jelikož kogenerační jednotka téměř výhradně spaluje odpadní dřevo z okolních lesů, je 93 % tepla získáváno z obnovitelných zdrojů.

V roce 1991 byla uhlíková daň představena jako doplněk již existujících systémů daní za energii, které byly zároveň redukovány na 50 %. Od té doby se sice systém několikrát změnil, ale základní rys, tedy uhlíková daň, zůstal zachován.

V současné době zákazníci průmyslového sektoru neplatí žádné energetické daně, pouze 50 % z obecné uhlíkové daně. Ovšem v produkci energie není aplikována ani daň za energii, ani uhlíková daň. Nejzřetelnější dopad zavedení uhlíkové daně byl znát převážně na již zmíněném zvýšení využití biomasy ve švédském systému centrálního vytápění. Na grafu níže je možné vidět postupné zvyšování cen za tunu oxidu uhličitého v sektoru průmyslu a obyvatelstva, včetně poskytovatelů služeb. Ceny za tunu CO_2 se postupně zvyšují od roku 1991, kdy byla uhlíková daň uzákoněna až po budoucí prognózy, kdy lze v roce 2018 očekávat další finanční nárůst emisí CO_2 v oblasti průmyslu.

Obrázek 1: Rozvoj Švédské uhlíkové daně ze soukromého a průmyslového sektoru

Obrázek 2: Růst HDP (GDP) z emisí oxidu uhličitého, tedy díky uhlíkové dani, mezi lety 1990 až 2013 (zdroj: Švédská agentura pro ochranu životního prostředí SEPA, Švédský statistický úřad)

Existují také studie, které se snaží paušalizovat vliv emisí oxidu uhličitého, na základě aplikovaných politických instrumentů z počátku devadesátých let. Například ministerstvo pro životní prostředí poukazuje ve svém druhém národním reportu, že v roce 1995 byl obsah oxidu uhličitého o 15 % vyšší, než by tomu bylo v případě, že by roku 1990 neproběhla modernizace politických nástrojů. Tedy je jasné, že uhlíková daň spolu s ostatními daněmi měla značnou roli v problematice skleníkového efektu, konkrétně v redukci emisí oxidu uhličitého během 90. let. Na grafu níže je možné pozorovat během let pokles ekvivalentního oxidu uhličitého (tj. přepočtené veškerých skleníkových plynů antropogenního původu na CO_2), přibližně 80 % tvoří samotný oxid uhličitý. Zároveň je velmi zřetelný nárůst HDP v roce 2013 o 58 %, a to také díky vybírání uhlíkové daně.

Tedy na otázku, zda je nebo není uhlíková daň efektivní, je nutno si uvědomit, jaký je náš cíl. Zde je cíl zřejmý, tedy snížit emise a k tomuto účelu slouží uhlíková daň perfektně. Emise oxidu uhličitého ve Švédsku se snižují od zavedení tohoto politického nástroje již od roku 1991 a do roku 2008 pak švédské emise klesly o více jak 40 % v porovnání s 80. lety minulého století. Jaké jsou prognózy do budoucna? Švédsko chce do roku 2020 zredukovat emise skleníkových plynů o 40 % v porovnání s rokem 1990. Vizí do roku 2030 je, aby všechny automobily, včetně hromadných prostředků, byly zcela nezávislé na fosilních palivech. Přestože, se může zdát současné nastavení uhlíkové daně vyhovující, není dostatečné. Aby Švédsko splnilo, co si předurčilo, tedy skutečně snížilo emise o 40 % do roku 2020, je nutno zavést daleko přísnější opatření, než je současné nastavení uhlíkové daně. Pokud by se tato severská země držela současných politických nástrojů na snížení emisí, pak by v roce 2020 snížila emise „pouze“ o 16 milionů tun. Pro splnění 40 % je však potřeba snížit emise o další 4 miliony tun (celkem 20 mil. tun). Je tedy otázkou, jak se bude v budoucnu situace vyvíjet. Jednoznačně se dá říci, že si Švédsko předurčilo sice velmi vysoký, avšak ne splnitelný cíl.

Autor: Bc. Kamila Folaufová, ve spolupráci s Ing. Jan Habartem, Ph.D.

Ilustrační foto (zdroj: Svebio)

Zdroj: © Pelle Sten Flickr.com (CC BY 2.0)

Zdroj: SVEBIO

Světová banka a iniciativa na podporu uhlíkové daně

V souvislosti s 21. konferencí smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu (UNFCCC) (21st Conference of the Parties – COP21), která se konala minulý rok 30. 11.–12. 12. 2015 v Paříži, je znát vzrůstající tlak na zpoplatňování produkce emisí skleníkových plynů. Největším tématem konference jsou tradičně emise skleníkových plynů a právě minulý rok se země domluvily, že do konce století udrží globální oteplování pod hranicí 2 stupňů Celсия a budou se snažit směřovat k ještě nižšímu teplotnímu cíli, 1,5 stupně. V současnosti stojí členské státy před otázkou, jak nejúčinněji tento slib plnit a jaké nástroje k tomu skutečně napomohou.

V roce 2014, rok před konferencí COP21, vydala Světová banka prohlášení „Putting a Price on Carbon“ (v překladu „Zpoplatnit oxid uhličitý“), v rámci Iniciativy na podporu uhlíkové daně. Iniciativa je tvořena neformální koalicí států, včetně většiny členských států a institucí EU a rostoucím počtem firem, které se zavazují zpoplatnit produkci CO₂.

V prohlášení, mimo jiné stojí, že změna klimatu představuje jednu z největších globálních výzev. Dále zde stojí, že jednotlivé země mohou pro ocenění oxidu uhličitého použít různé nástroje a současně cituje stanovisko firem na území států, které již taková opatření zavedly; „*Firmy vnímají, že zpoplatnění oxidu uhličitého je nejúčinnější a zároveň nákladově efektivní způsob snižování emisí*“, což je vede k vyjádření podpory zpoplatnění oxidu uhličitého. Na závěr Světová banka v prohlášení vyzvala všechny země, společnosti a další zúčastněné strany, aby se k této koalici připojily s tím, že větší mezinárodní spolupráce je k plnění předsevzetí zpomalit globální oteplování nezbytná.

Na následujícím grafu je znázorněno, jak se v čase rozhodli jednotlivé státy přijmout opatření na snížení produkce emisí skleníkových plynů a jaké nástroje zvolily.

Na dalším obrázku (Obr. 2) je již znázorněn současný stav implementace nástrojů na zpoplatnění uhlíku v jednotlivých státech na světě.

Iniciativa Péče o Klima

Iniciativa Péče o Klima (Caring for Climate initiative - CCI) je strategickým partnerem Koalice zpoplatňující produkci emisí (Carbon Pricing Leadership Coalition) a je vedena Skupinou Světové Banky (WBG). Tato koalice spojuje lídry napříč vládami, privátním sek-

torem i civilní společností. Sdílejí tak svoje zkušenosti se zpoplatněním emisí skleníkových plynů a důležitá data a informace, která s tím souvisí tak, aby mohl být systém zpoplatnění emisí připraven co nejefektivněji. Koalice se zároveň snaží motivovat společnost ke snižování emisí a zavádění klimaticky udržitelných inovací.

Uhlíková daň

Uhlíková daň má stejně jako další nástroje zpoplatnění uhlíku (ETS, „Cap-and-Trade“ systém atd.) řadu výhod i nevýhod. Na rozdíl od ETS by při jejím správném nastavení a postupném růstu měla přinášet na trh s emisemi stabilitu a podnikatelé by tak neměli být vystaveni tržní nejistotě. O správu a sledování uhlíkových daní by se měli mít možnost starat státní orgány, stejně jako u ostatních daní a nemusela by tak vznikat potřeba zavádět další instituce. Stejně tak je pro firmy uhlíková daň často jednodušší, než obchodování s emisními povolenkami. Co se týče EU ETS, hlavní strukturální reformou by mělo být plánované zefektivnění v roce 2019 s následnou revizí po roce 2020. Změny by měly zajistit, aby byla EU ETS odolnější vůči náhlým změnám v makroekonomických podmínkách a zároveň, aby EU ETS umožnily nákladově efektivní snížení emisí v příštím desetiletí.

Kombinací regionálních, národních a federálních nástrojů bylo celkové množství poplacených emisí v roce 2015 těsně pod 50 milionů US dolarů, z čehož téměř 70 % (okolo 34 milionů US dolarů) představují ETS a zbývajících (cca 30 %) uhlíkové daně.

Hodnota ceny jednotky objemu emisí se značně liší. Od méně než 1 US dolaru za tunu ekvivalentu CO₂ až po 130 US dolarů za tunu ekvivalentu CO₂. Převážná část emisí (85 %) je oceněna za méně

než 10 US dolarů za tunu ekvivalentu CO₂, což je výrazně nižší hodnota, než která by v ekonomickém modelu byla potřeba, aby bylo skutečně dosaženo stabilizace oteplení klimatu jen o 2 °C, jak doporučují vědci.

Reakcí některých společností na rozdílnou výšku emisní daně je logicky přesouvání vlastní výroby a investic do států s levnějšími emisemi. To se týká zejména nejvíce emisně i obchodně zatížených sektorů průmyslu. Toto riziko by podle Světové banky mohlo být účinně řízeno prostřednictvím nástrojů, jako jsou bezplatné emisní povolenky, výjimky, slevy a kompenzační opatření, jakož i zvláštní doplňková opatření, jakým je například finanční podpora.

- **Světová banka (SB)** byla založena v roce 1944 na tzv. Brettonwoodské konferenci v New Hampshire, na pomoc obnovy zemí postižených druhou světovou válkou
- **První půjčka** 250 milionů dolarů byla poskytnuta v roce 1947 Francii na poválečnou obnovu
- V roce 1946 měla SB 38 členů, v současné době je členem **SB 187 zemí**
- 17. dubna **2005** přesunula SB Česko ze skupiny rozvojových zemí do skupiny světových ekonomik (rozvinutých zemí)
- **Guvernérem WBG** za Česko je ministr financí
- Česko je členem **konstituce** společně s těmito státy: Belgie, Bělorusko, Kosovo, Lucembursko, Maďarsko, Rakousko, Slovensko, Slovinsko a Turecko.
- V čele konstituce stojí od listopadu 2008 Rakušan **Konstantin Huber**

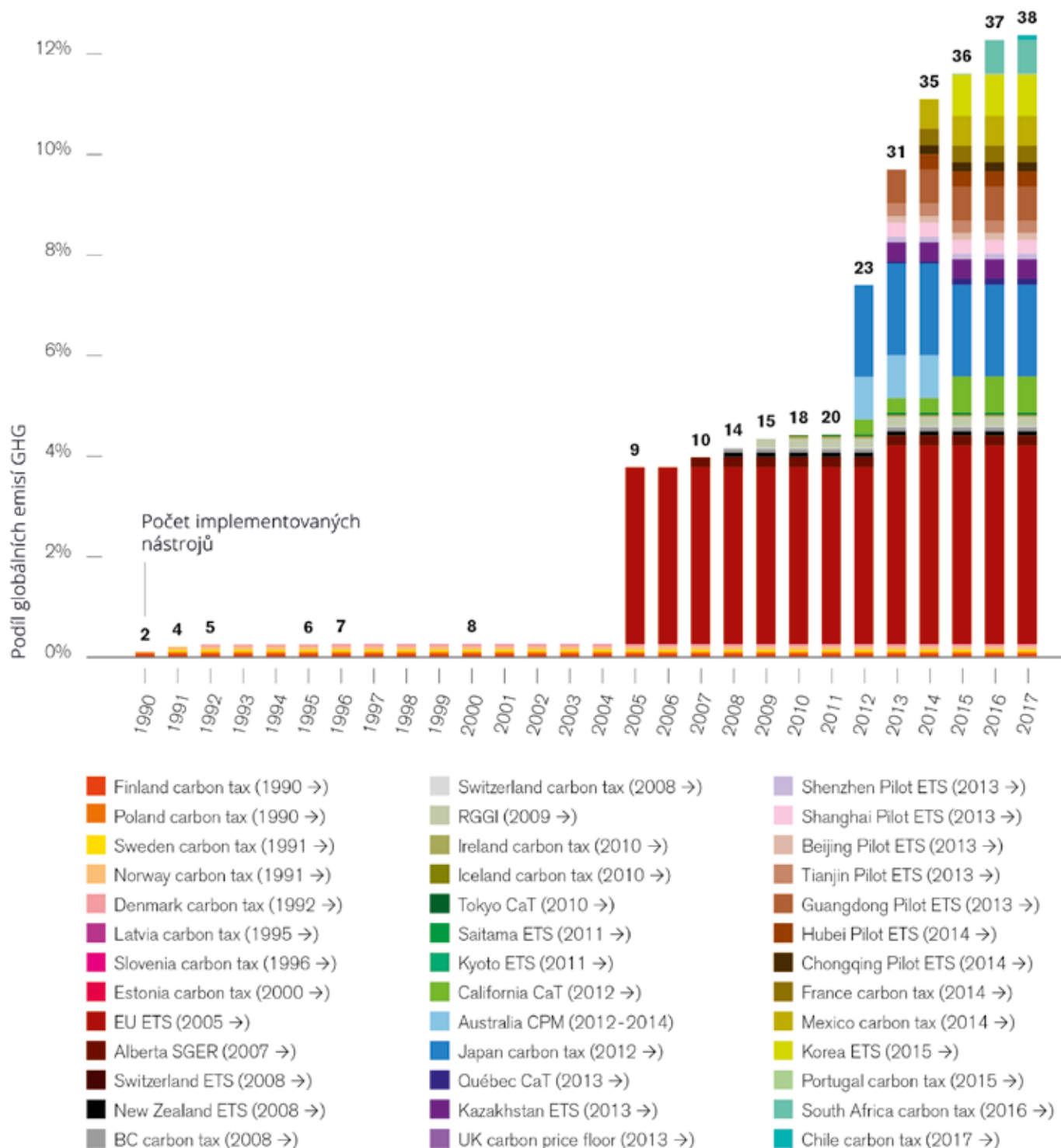
Členské firmy koalice „Carbon Pricing Leadership Coalition“:

Atos SE, AXA, BMO Financial Group, Carrefour, Coca-Cola HBC AG, Carbon Engineering,

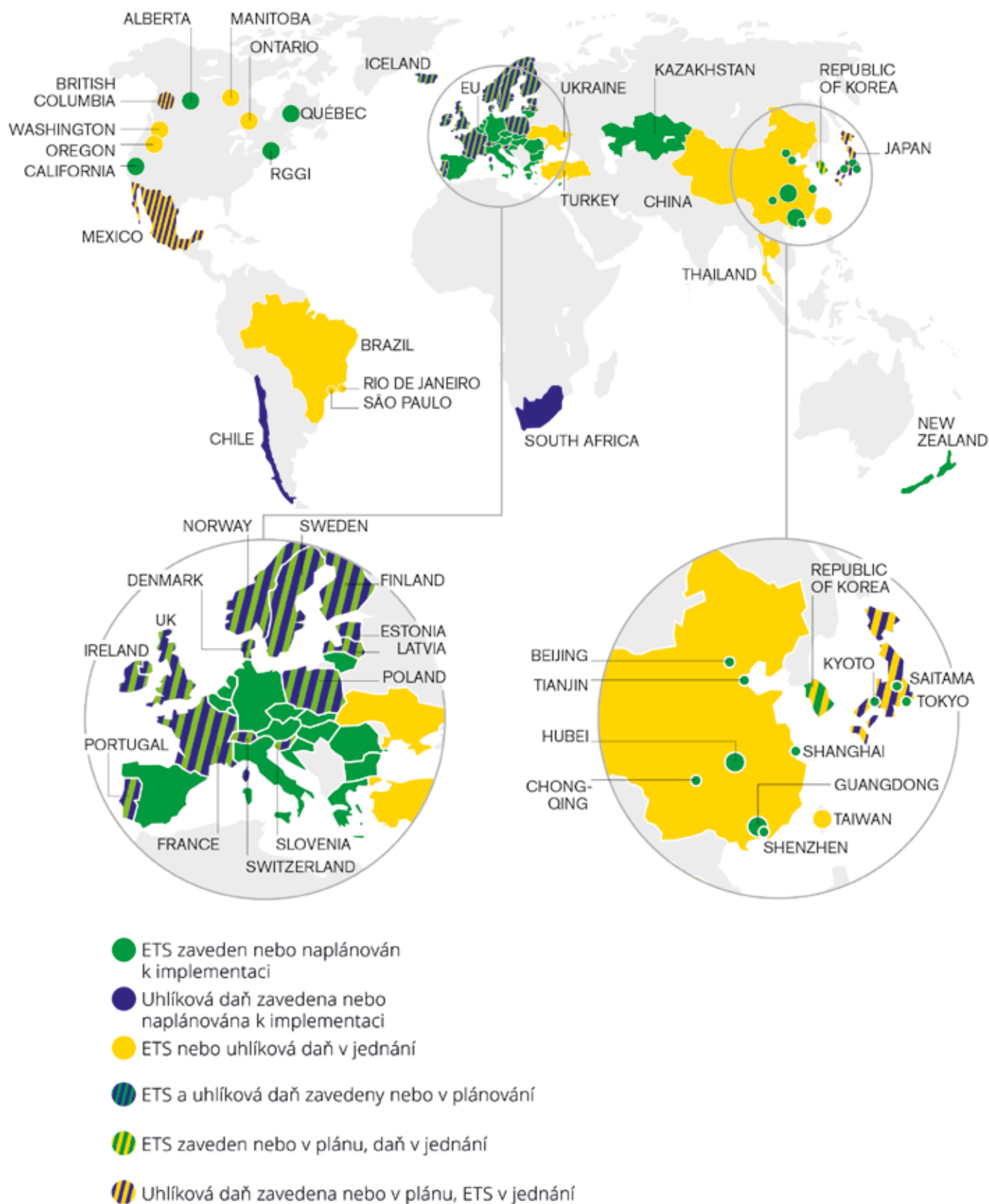
Commerzbank, Ernst & Young, IKEA Canada, Michelin, National Australia Bank, Nestlé, Philips, SkyPower, Statoil, Shell, Veolia a mnohé další

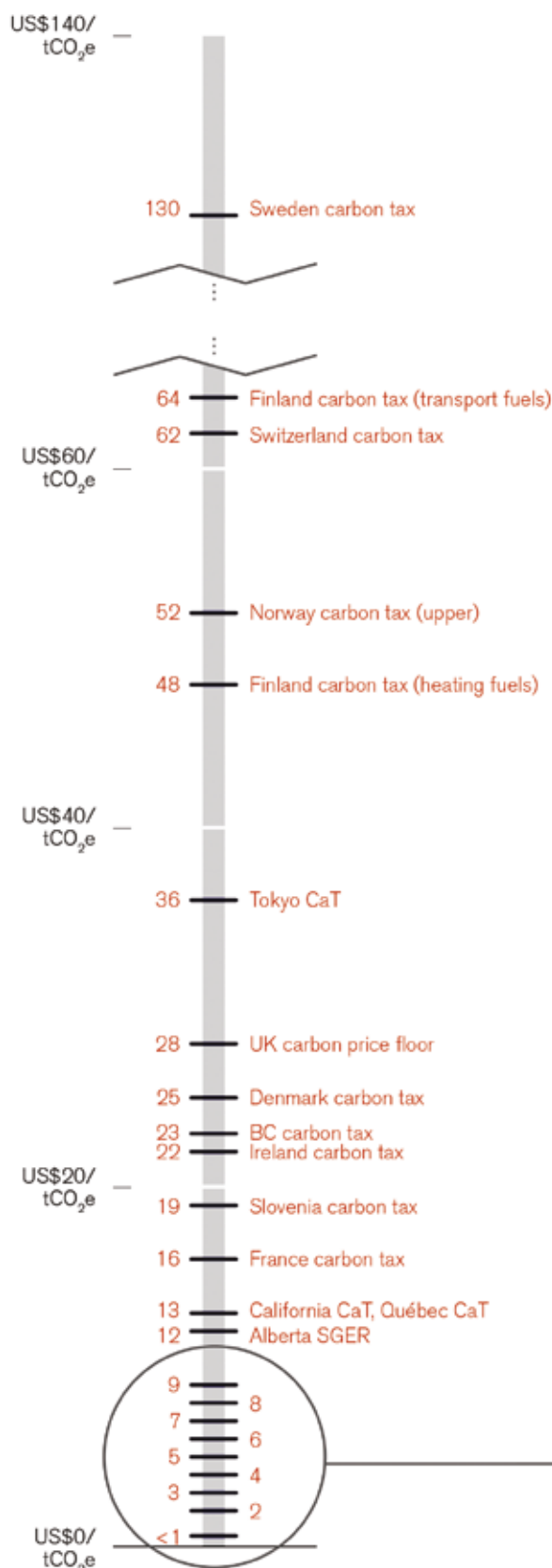
CARBON PRICING LEADERSHIP COALITION

Obr. 1: Regionální, národní a federální nástroje na zpoplatnění uhlíku, které jsou již v jednotlivých státech implementovány nebo jsou v plánování jejich zavedení; podíl emisí skleníkových plynů (GHG), které tyto nástroje pokrývají (zdroj: World Bank)

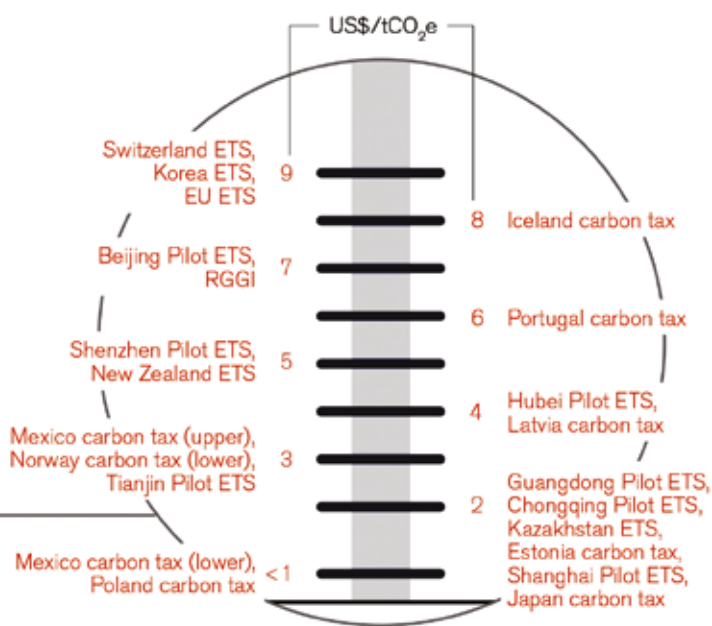

Obr. 2: Zavedené, vznikající a potenciální regionální, národní a federální nástroje na zpoplatnění emisí skleníkových plynů (ETS a daně) (zdroj: World Bank)

Signatáři iniciativy:

- uznávají, že **klimatické změny** vyžadují rozsáhlá opatření ze strany vlád, firem a občanů
- zavazují se zvýšit **energetickou účinnost** procesů, výrobků a služeb a stanovit související dobrovolné cíle
- chtějí **porozumět** všem **dopadům** klimatických změn a vyvinout koherentní podnikové strategie minimalizující rizika a nalézající příležitosti
- budou **spolupracovat** s národními vládami, mezi-vládními organizacemi, dalšími firmami a občanskou společností při vytváření standardů pro „**nízkouhlikovou**“ ekonomiku, snižování klimatických rizik a přizpůsobení se změnám
- očekávají od vlád **návrhy účinných legislativních a fiskálních rámců** zajišťujících stabilní cenu uhlíkových surovin, uznání, že **partnerství soukromého a veřejného sektoru** je klíčové, ale vyžaduje veřejné investice, a pevný investiční rámec pro rozvoj „**nízkouhlikové**“ ekonomiky
- budou **zveřejňovat** své dosažené **výsledky** a budou zastáncem řešení problematiky klimatických změn u všech zainteresovaných skupin. Jako dobrý příklad se v této souvislosti uvádí poskytování informací v rámci projektu **Carbon Disclosure**

Obr. 3: Ceny existujících nástrojů zpoplatňujících uhlík (zdroj: World Bank)

Jak oživit evropský trh s emisními povolenkami?

Evropský systém obchodování s emisními povolenkami (EU ETS) byl navržen s cílem snižovat emise oxidu uhličitého a motivovat k investicím do čistějších technologií v energetice a průmyslu. Systém však dlouhodobě zápasí s nízkou cenou povolenek na vypouštění emisí v důsledku přebytku povolenek na trhu. V následujícím článku shrnujeme některé pokusy o reformu EU ETS a jednostranné kroky Velké Británie a Francie, jak s nízkou cenou povolenek na vypouštění emisí oxidu uhličitého bojovat.

Přbytek povolenek je dědictvím minulosti a nadbytku mezinárodních kreditů obchodovaných v rámci Kjótského protokolu (2008–2012). Významně přispěl také útlum výroby a snížení emisí skleníkových plynů v důsledku hospodářské krize z přelomu desetiletí¹. Podle odborníků

povolenek v aktuálním obchodovacím období (*back-loading*) a vytvoření rezervy pro přebytečné povolenky (*market stability reserve*) s náběhem v roce 2019. Jde o řešení, jež stojí na straně nabídky povolenek ve snaze snížit počet povolenek na trhu s vidinou zvýšení jejich ceny.

motivovat k investicím do čistějších zdrojů energie a zajistit dlouhodobý odklon od fosilních paliv? Nemálo evropských zemí nečeká na rozhodnutí, na kterém se všichni shodnou, a přijalo či připravuje vlastní opatření na zvýšení ceny uhlíku. Příkladem může být Velká Británie a nově i Francie.

Vývoj ceny emisní povolenky (EUA) v eurech od roku 2013 do současnosti
Zdroj: EEX

ků by se cena povolenky měla pohybovat kolem 30 eur za tunu CO₂, aby měl systém smysl a motivoval k investicím. Průměrná cena povolenky se však ve třetím obchodovacím období, které začalo v roce 2013, pohybuje kolem pěti eur.

Cena povolenky například v nedávné době zaznamenala propad v souvislosti s referendem ve Velké Británii o vystoupení z Evropské unie. Veškeré důsledky referenda a vztahu Spojeného království k Evropské unii, jak se jej podaří v budoucnu vyjednat, nejsou ještě jasné. Pravdou však je, že cena povolenky je citlivá na nejistoty na trhu, na němž se Británie podílí významnou měrou. Ostrovní království také dlouhodobě hrálo roli progresivního hráče na poli evropské klimatické politiky, jehož hlas bude v Bruselu jistě scházet.²

Reforma EU ETS

Na celoevropské úrovni systém v nedávné době prošel několika úpravami, které měly přispět ke zvýšení průměrné ceny povolenky na trhu v aktuálním obchodovacím období 2013–2020. Bylo jím dočasné stažení resp. odložení aukce 900 milionů

Názory se různí ohledně možnosti reformovat systém EU ETS v dalším období po roce 2020. Některé hlasy volají po nutnosti systém nahradit jednodušším opatřením (např. uhlíkovou daní), které bude účinnější. Stejně tak existuje mnoho zastánců EU ETS, jednoho ze stavebních kamenů politiky EU na ochranu klimatu. Ti by chtěli systém spíše popostrčit vhodným směrem, než se jej zcela vzdát. Lze ještě EU ETS oživit tak, aby plnil jeden ze svých primárních úkolů, tedy

Minimální cena uhlíku ve Spojeném království

Spojené království jako součást klimatických opatření v dubnu 2013 zavedlo zpoplatnění špinavé výroby elektřiny z fosilních paliv ve formě minimální ceny uhlíku. Smyslem opatření je odklon ostrovní energetiky od uhlí a dalších fosilních paliv směrem k obnovitelným zdrojům.

V roce 2015 došlo k výraznému navýšení této daně z necelých deseti liber na přibližně 18 liber (cca 21 eur) za tunu oxidu uhličitého. Pro britské výrobce elektřiny jde přitom o dodatečný náklad nad rámec ceny povolenky v rámci EU ETS, jejíž cena se pohybuje kolem pěti eur.³ Vykázané emise za rok 2015 potvrzují úspěch tohoto opatření a poukazují na pokles emisí z elektráren spalujících uhlí, ale i zemní plyn. Fosilní kapacity tak ve Velké Británii úspěšně nahrazují obnovitelné zdroje.⁴ Kritiku si však toto opatření vysloužilo díky své jednostrannosti, neboť nic nebrání tomu, aby britští provozovatelé nevyužité povolenky neprodali do zahraničí.

Odborníci považují zavedení minimální ceny uhlíku ve Spojeném králov-

Zdroj: © Patrick Pekař Flickr.com (CC BY 2.0)

Minimální cena uhlíku ve Spojeném království

	Konečná sazba			Orientační sazba	
	2013–14	2014–15	2015–16	2016–17	2017–18
Cena uhlíku (£/tuna CO ₂)	4,95	9,55	18,08	21,20	24,62
Cena uhlíku (€/tuna CO ₂)	5,79	11,18	21,16	24,81	28,81

Zdroj: House of Commons Library (1 £ = 1,1703 € k 27. 8. 2016)

ství za jeden z důvodů, proč se uhelné elektrárny v Británii zavírají, zatímco ty německé v roce 2015 nadále dominovaly žebříčku nejšpinavějších zdrojů v Evropské unii. Čtyři z pěti největších producentů CO₂ v EU najdeme v Německu. Podle výpočtů organizace Sandbag, které vychází z monitoringu emisí z roku 2015, tak německé uhelné elektrárny produkují 9 % emisí všech zdrojů zahrnutých do EU ETS. V některých obdobích navíc tyto elektrárny vytlačují čistější zdroje (zemní plyn, jádro) v sousedních zemích v důsledku rostoucího exportu německé elektřiny do zahraničí.⁵

Francouzský návrh na minimální cenu povolenky

Nedostatečnost EU ETS vnímá i Francie, která aktuálně pracuje na národní legislativě umožňující od roku 2017 stanovit

minimální cenu povolenky pro výrobce elektřiny. Konečná forma opatření není známa, jeho smyslem je však zajistit minimální cenu uhlíku na úrovni přibližně 30 eur za tunu CO₂ pro výrobce elektřiny z fosilních paliv. Opatření by Francii přineslo útlum uhelných elektráren a dodatečný zdroj příjmů pro státní pokladnu. Podíl výroby energie z jádra a zemního plynu by pravděpodobně zůstal stabilní.⁶ Kritici a konkurence však poukazují na to, že návrh zvýhodní především národní energetický gigant EDF.

Toto domácí opatření doplňuje návrh stanovit celoevropskou minimální cenu povolenky v rozmezí 20 až 30 eur v dalším obchodovacím období EU ETS, které začne po roce 2020. Návrh počítá s pravidelným navyšováním ceny o 5–10 % tak, aby cena dosáhla hranice přibližně 50 eur v roce 2030.

Evropská komise nebo například Německo se k návrhu na zavedení minimální ceny uhlíku v rámci EU ETS staví rezervovaně. Komise dává dlouhodobě přednost spíše opatřením, které spíše sníží objem povolenek v systému.

- 1 http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/reform/index_en.htm
- 2 Carbon Pulse, „The potential impact of Brexit on the EU ETS and future UK climate policy“ Carbon Pulse, 2016 <http://carbon-pulse.com/22004>
- 3 House of Commons Library, „Carbon Price Floor“, House of Commons Library, Londýn 2014 <http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/SN05927#fullreport> Guardian, „Carbon floor price hike will trigger UK coal slowdown, say analysts“, 2. 4. 2015 <https://www.theguardian.com/environment/2015/apr/02/carbon-floor-price-hike-will-trigger-uk-coal-slowdown-say-analysts>
- 4 Sandbag, „DATA: UK Coal is collapsing - And renewables, not gas, are filling the gap“, Sandbag 2016 <https://sandbag.org.uk/blog/2016/apr/1/data-uk-coal-collapsing-and-renewables-not-gas-are/>
- 5 Sandbag, „Top 10 European polluters still dominated by German lignite“, Sandbag 2016 <https://sandbag.org.uk/blog/2016/apr/1/top-10-european-polluters-still-dominated-german-1/>
- 6 energypost.eu, „Leading by example? Impacts of a domestic French carbon price floor“, energypost.eu 8. 6. 2016 <http://www.energypost.eu/leading-example-impacts-domestic-french-carbon-price-floor/>

Inzerce

Využít dotácie z programu OPPIK - Obnoviteľné zdroje energie Predizolované potrubia a výmenníky

- Príprava štúdie, konzultácia zámeru a posúdenie návratnosti **zadarmo**
- Využít naše skúsenosti - na OZE výzva 1 pripravených viac ako 30 štúdií
- Od roku 2010 zrealizovaných už viac ako 150 projektov vyvedenia tepla z BPS
- Projektová dokumentácia a žiadosť o dotácie za bezkonkurenčnú cenu

Energia tečie cez nás
- využitie tepla z BPS

Minimálne straty, maximálna flexibilita

Austroflex
Rohr-Isoliersysteme

NRG PREMIO

PEWO
PROGRESS WITH ENERGY

NRG flex, s.r.o., Moyzesova 2/B, 902 01 Pezinok
T: +421 2 381 00 996, M: +421 907 893 202, E: info@nrgflex.sk

www.nrgflex.sk

NRG
FLEX

Daně, uhlík a biomasa v Česku

V Česku možná vznikne nové opatření, jež podpoří domácí, čistou energii z biomasy. Ale záleží na podmínce: kdyby, chyby? Kdyby se jej podařilo dobře udělat.

Stát platí školy, veřejnou dopravu, národní parky, nemocnice či důchody. Musí na to někde vzít peníze. Proto vybírá daně. Ale berně nejsou jenom příjmy pro státní pokladnu. Rovněž penalizují to, z čeho se vybírají. Zdanění jakékoli položky samozřejmě zvyšuje její cenu, a tudíž pobízí k nižší poptávce (nebo výrobě) – ať už jde o cigarety, auta s vysokou spotřebou nebo energii z uhlí.

Řada současných daní je však sestavena tak, že ze společenského hlediska působí kontraproduktivně. Asi tři čtvrtiny příjmů českého státu tvoří daňové tituly, které penalizují věci, jež většinou považujeme za kladné: bohatství (daně z příjmu), lidskou práci (DPH) nebo zaměstnanost (viděno perspektivou firem, příspěvky na sociální a zdravotní pojištění jsou vlastně daň z pracovního místa).

Proto vznikl projekt takzvané ekologické daňové reformy. Spočívá v celkem banální úvaze. Zákonnodárci mohou snížit některou daň, například z příjmu. Díru, která by tím vznikla ve státní kase, kompenzují daní ze znečištění nebo čerpání přírodních zdrojů. Koru-

na za korunu, takže v součtu stát i soukromá ekonomika mají stejné peníze. Koláč zůstane stejně velký, jenomže upečený z jiných ingrediencí.

Které daně?

Ekologická daňová reforma se tedy nevmešuje do sporů, jestli daně mají být vysoké, nebo nízké. V tom tkví její vtíp i úspěch. První s ní přišly skandinávské země na konci osmdesátých let. Zhruba o dekádu později ji začaly také velké evropské státy: Německo, Velká Británie a další.

Ekologické daně lze použít k řešení různých problémů, jež naši společnost tíží. Například Irsko a některé další evropské státy s velkým úspěchem zavedly nizounkou – v přepočtu několikaletou – daň z plastových tašek, které se rozdávají v supermarketech. Snížily tak plýtvání a hlavně množství vyhozených tašek, které se povalují v ulicích, parcích a příkopech. Velká Británie, Dánsko a Nizozemsko mají daň ze skládkování odpadu a několik skandinávských zemí daně z pesticidů. Nicméně ekologická daňová reforma se používá hlavně jako účinné řešení, jak

snížit závislost na fosilních palivech a rozhýbat investice do čistých, domácích zdrojů energie. Dají se použít dva postupy. Buďto přímo danit exhalace uhlíku, nebo spotřebu energie. Pokud ve druhém případě rozlišujeme mezi různými palivy podle jejich uhlíkového faktoru – například zemní plyn je čistší než uhlí – a pokud od daně osvobodíme energii z obnovitelných zdrojů, obě řešení jsou vlastně víceméně stejná. Liší se pak jenom praktickým provedením.

Většina zemí používá spotřební daně z energie. Nicméně některé státy jako Irsko, Švédsko nebo Chile rovnou zavedly uhlíkovou daň. Často doporučeným vzorem je program použitý v kanadské provincii Britská Kolumbie.

Dvakrát totéž?

Evropská unie původně také uvažovala o společné uhlíkové dani. Návrh z roku 1992 však narazil na odpor několika států. Směrnice, která nakonec po deseti letech vyjednávání vznikla, proto obsahuje jen velmi slabé a prakticky neúčinné sazby – od nich se odvíjejí také současné české spotřební daně z energie.

Členským státům proto nezbyvalo než na to jít jinak. Použily náhradní řešení: namísto ekologické daňové reformy se dohodly na obchodování s emisemi. Není to ani horší, ani lepší. Oba postupy mají své výhody i slabiny. Uhlé elektrárny, velké teplárny a nemalá část průmyslových podniků každopádně platí za znečištění, které vypouští do vzduchu. Současný program má však svoje mouchy a platba za znečištění je nyní velmi nízká. Nicméně to není chyba povolenek, nýbrž jejich provedení. Ekologická daň také může být nastavená špatně i dobře.

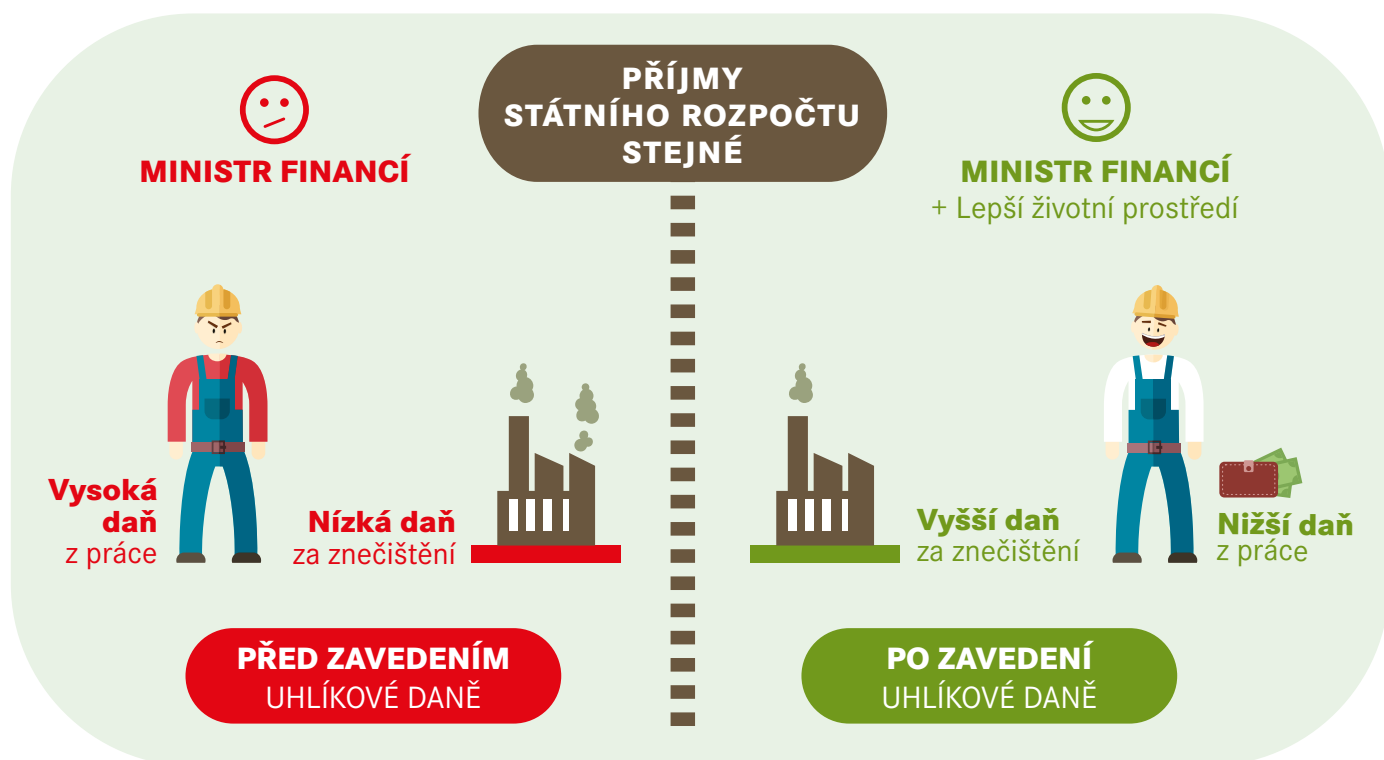
Česká uhlíková daň?

Obchodování s emisemi se však vztahuje jenom na zhruba 60 procent z českých exhalací oxidu uhličitého. Zbytek pochází z odvětví, na která program vůbec nedosáhne: například z aut, malých vytopen nebo domácností, jež spalují uhlí. Tato část znečišťovatelů proto za své znečištění neplatí.

Stát už delší dobu uvažuje, že na ně použije uhlíkovou daň. Prosazují ji hlavně teplárenské podniky. Přirozeně jim vadí, že za povolenky musí platit – ale domácnosti, které se od sítě odpojí a pořídí si vlastní vytápění,

Obr.1 (zdroj: ©TaxCredits.net Flickr.com (CC BY 2.0) (úprava CZ Biom))

vypouštějí exhalace zadarmo. Ačkoli třeba používají stejná fosilní paliva a navíc v méně účinném zařízení. Pamětníci si možná ještě vybaví, jak Miroslav Kalousek v roce 2013 přišel s návrhem uhlíkové daně. Návrh však krátce nato skončil v šuplíku. Teď se o podobném řešení opět začíná mluvit. Česko se s ostatními státy Evropské unie domluvilo, že během příštích patnácti let chce kromě velkého průmyslu snižovat také závislost na fosilních palivech v odvětvích, kterých se obchodování s emisemi netýká. Vláda také chystá podle britského vzoru a návrhu Hnutí DUHA takzvaný antifosilní zákon, který by měl výslovně stanovit, jakým tempem budeme snižovat svoji spotřebu uhlí, ropy a zemního plynu. Obojí vyžaduje praktická opatření, jež rodiny a firmy motivují k investicím do čistších řešení. Navíc se stát snaží snížit spalování uhlí v domácnostech, které je hlavní příčinou smogu na venkově. Při schvalování *Národního programu snižování emisí* vláda loni několika ministrům uložila, aby do konce roku 2016 při-

pravili návrh daně ze spalování uhlí, které nespadá pod obchod s povolenkami. Nakolik tedy bude impulsem pro energii z biomasy?

Impuls pro biomasu?

Záleží na konkrétním provedení. Až ministři přijdou se svým návrhem, pozornost by se měla upřít na několik důležitých bodů:

- **Jak vysoké sazby?** Ministři patrně budou v pokušení sestavit daň tak, aby sazba prostě kopírovala cenu povolenek, které platí velké podniky. Energetický regulační úřad spočetl, že průměrná cena povolenky v roce 2015 činila 218 korun za tunu. Navíc průmyslové podniky musí nakupovat jenom část z nich a další dostávají zadarmo, takže spravedlivá cena bude ještě nižší. Při sazbách ve výši kolem několika eur za tunu se dostáváme k uhlíkové dani, která by byla naprosto neúčinná. Skutečná cena vytápění uhlím nebo jinými fosilními palivy by stoupla nanejvýš o několik pro-

cent. Domácnosti tedy sotva bude k něčemu motivovat.

- **S plynem, nebo bez plynu?** Spalování zemního plynu v domovních kotelnách nebo kotlích je nyní osvobozeno od spotřební daně. Právě tato zařízení patří mezi důležité konkurenty energie z biomasy. Pokud by se osvobození vztahovalo také na uhlíkovou daň, bude o poznání slabší.
- **Včetně dopravy?** Obchodování s emisemi se nevztahuje na spalování benzínu či nafty v autech nebo kamionech. Doprava je přitom odvětví, kde spotřeba fosilních paliv roste nejrychleji. Ministři se musí rozhodnout, zda jej do uhlíkové daně také zahrnou.

Pokud se především tyto tři body povedou, mohlo by se z české uhlíkové daně stát smysluplné řešení. Ovšem pokud nikoli, možná z ní bude jenom chabý a neúčinný zákon.

Inzerce

BIOM.cz

informační portál světa biomasy
biomasa, biopaliva, bioplyn, pelety, kompostování
www.biom.cz

BIOMASA Z ÚDRŽBY VEŘEJNÉ ZELENÉ JAKO ZDROJ OBNOVITELNÉ ENERGIE

Konference a workshop projektu greenGain

21.—22. ŘÍJNA 2016
SOLTAU (DOLNÍ SASKO), NĚMECKO
Registrace na www.greengain.eu

Tento projekt je financován z programu EU Horizont 2020 pro výzkum a inovace a je registrován pod číslem grantu č. 646443. Evropská Unie není zodpovědná za informace, které jsou zde publikovány.

REDAKCE

Odborný časopis a informační zpravodaj Českého sdružení pro biomasu CZ Biom

Redakční rada: Vlasta Petříková, Zdeněk Valečko, Jan Habart, Adam Moravec, Jaroslav Váňa, Jaroslav Kára, Antonín Slejška, Sergej Usták, Roman Honzík, Richard Horký

Šéfredaktor: Ing. Julie Jeřábková

Články do časopisu připravili:

Jan Doležal, Julie Jeřábková, Vojtěch Kotecký, Kamila Folařová, Jan Habart

Autor fotografií: Patrick Pekař, Svebio, TaxCredits.net, World Bank, i.telegraph.co.uk, Pelle Sten

Kontaktujte nás:

tel.: 241 730 326

e-mail: sekretariat@biom.cz

Tisk: UNIPRINT, s. r. o.

Novodvorská 1010/14 B, 142 01 Praha 4

Tento časopis najdete též na

www.CZBiom.cz

ISSN 1801-4038 (Print)

ISSN 1801-2655 (Online)

IČO: 61383929

Počet výtisků: 1 000 ks

Registrační číslo: MK ČR E 16224

Grafika: [MANOFI, s.r.o.]

www.manofi.cz

KONFERENCE

BIOMASA, BIOPLYN A ENERGETIKA 2016

Místo: Třebíč, Hotel Atom, **22.–23. 11. 2016**

České sdružení pro biomasu pořádá ve dnech 22.–23. listopadu 2016 v Třebíči, za účasti významných expertů, odborníků a kapacit v oboru již dvacátý ročník konference BIOMASA, BIOPLYN & ENERGETIKA. Návštěvníci se mohou těšit na specializované přednášky a prezentace věnované tématu: „Co přinese notifikace jednotlivých schémat podpory“. Bloky přednášek se soustředí na novou podporu bioplynových stanic, využití tepla a aktuální dotační programy.